

Diakon som sjelesørger på sykehus

Av Arild Østergaard, Margrete R. Golimo og Anne May Kjellevoll

Utgangspunktet for denne artikkelen er semesteroppgaven vi leverte på Diatahs våren 1983, med tittelen «Diakon som sjelesørger på sykehus i samarbeid med prest». Dette kan bare bli et sammendrag hvor vi prøver å trekke frem hovedpunkter og konklusjoner fra oppgaven.

Vi valgte dette temaet fordi vi gjennom diakonutdanningen har sett at det er behov for sjelesorg blant pasienter på sykehus. I hvilken grad dette behovet blir dekket varierer fra sykehus til sykehus, men felles for de fleste er at sjelesorgtjenesten ivaretas av en sykehusprest. Så vidt vi vet er det her i landet bare Regionspsykiatrien i Trondheim som har ansatt en diakon i sjelesorgtjeneste, men flere diakonstudenter har hatt sin 6-ukers praksis ved Diatahs i slik tjeneste.

Gjennom arbeidet med oppgaven ønsket vi å finne ut om en diakon har de nødvendige forutsetninger til å gå inn i en slik stilling.

Vi satte opp følgende hypotese som vi ønsket å prøve ut: «Diakon med sykepleierutdanning har ut i fra sin utdannelse gode forutsetninger for å drive sjelesorg i samarbeid med prest ved somatiske sykehus. Et slikt samarbeid vil bedre kvaliteten av sjelesorgen som utøves ved sykehuset.»

For at oppgaven ikke skulle bli for omfattende valgte vi å begrense oss til å skrive om diakon med sykepleierutdanning (det er den utdanning vi selv har) og sjelesorg ved somatiske sykehus.

Hypotesen ble hovedsaklig drøftet i forhold til litteratur om sjelesorg, diakoni og studieplaner for diakoni/teologi studiet. Vi har også lagt skriftlige uttalelser fra biskop, prest og diakoner til grunn for våre konklusjoner.

Utifra litteratur kom vi frem til følgende definisjoner på diakoni og sjelesorg:

Diakonien har sitt grunnlag i Kristi kjærlighet, og er en omsorgstjeneste for det hele menneske. Den springer ut fra den kristne menighet, og har som sin viktigste oppgave å bringe mennesker til Kristus.

Sjelesorg er omsorg for enkeltmennesket, og må omfatte hele mennesket. Denne omsorgen må springe ut fra Kristi kjærlighet til enkeltmennesket, og ha som mål å bringe det i et rett forhold til Gud. Sjelesørgeren må ta utgangspunkt i den livssituasjon mennesket befinner seg i og møte det nettopp der, for også å hjelpe det i et rett forhold til seg selv og omgivelsene.

Det er mange forskjellige meninger om hvordan diakoni og sjelesorg forholder seg til hverandre, men de fleste enes om at begrepene har mye felles. De går over i hverandre, men vi kan ikke sette likhetstegn mellom diakoni og sjelesorg. Diakoni er et videre begrep, og vi mener at en kan definere sjelesorg som en del av diakonien.

I litteraturen om sjelesorg stilles det bestemte krav til en sjelesørger både når det gjelder personlige egenskaper, kunnskap og Gudsforhold. En som skal være sjelesørger på sykehus må kjenne til hvordan den endrede

situasjon (det å være på sykehus), de forskjellige sykdommer og medikamenter, virker inn på menneskesinnet og dermed også på den sjelesørgeriske samtale. I den forbindelse mener vi at sykepleierutdanningen er en ressurs.

Teologisk kunnskap og personlig tro er også en forutsetning for å drive sjelesorg. Diakoner har en del teologi gjennom utdanningen, og sammen med personlig bibelstudium vil dette antagelig være tilstrekkelig i de fleste situasjoner. (Jfr. Uttalelse fra bl.a. diakon Høyem, Regionspsykiatrien Trondheim). Men vi vil tro at det i vanskelige teologiske spørsmål vil være en fordel å henvise til eller få veiledning av en prest.

Krav til personlige egenskaper innebærer blant annet evnen til å ta seg tid, å lytte aktivt, å vise varsomhet, innlevelse og kjærlighet til medmennesket. Sjelesørgeren må også kjenne seg selv, for ikke å overføre egne problemer til klienten. Når det gjelder personlighet er det umulig å si noe konkret om diakoner (og prester). Det varierer fra person til person. Men vi vet at holdninger endres gjennom kunnskap og arbeid med seg selv, og vi tror at diakonutdanningen gir en god start på den prosessen. For å komme videre på det området bør enhver sjelesørger selv få veiledning fra en erfaren sjelesørger.

I tillegg til den sjelesørgeriske samtale regnes Guds ord, Bønnen og sakramentene (Dåp, nattverd og skriftemål) som de mest sentrale midler i sjelesor-

gen. Bruken av disse hører tradisjonelt inn under prestens ansvarsområde, og vi vil fortsatt plassere dem der. Men vi mener likevel at en «sykehusdiakon» bør kunne få fullmakt til å forvalte dem, både av praktiske grunner og fordi nådemidlene har en så sentral plass i sjelesorgen at de vanskelig kan skilles totalt fra den sjelesørgeriske samtale.

Vi mener altså at en diakon har gode forutsetninger for å arbeide som sjelesørger ved et somatisk sykehus, men at han bør ha samarbeid med en prest.

Vil et samarbeid mellom prest og diakon i et sjelesorgsteam bedre kvaliteten av den sjelesorg som blir utøvd ved sykehusene?

Vi mener ja, og skal kort si hvorfor. Presten og diakonen har to ulike utdanninger og det innebærer at de sammen vil ha et videre perspektiv på tjenesten. De kan utfylle hverandre. Når det gjelder menneskekunnskap, sykdomslære, farmakologisk innsikt, kjennskap til rutiner og samarbeid med avdelingspersonalet, tror vi en diakon kan gi presten verdifull hjelp. På den andre side har presten hovedansvar for nådemiddelforvalt-

ningen og kan gi diakonen veiledning og hjelp i vanskelige teologiske spørsmål.

Forslag til tiltak:

Som utdanningsinstitusjon for diakoner bør Diakonhjemmet prøve ut en slik stilling ved sykehuset. Dette prosjektet bør være under veiledning og evaluering i samarbeid med skolene.

Litteraturliste

1. Cullberg, Mennesker i krise og utvikling, Aschehoug 1979.
2. Dahl, K.P. Pastoralpsykologi, Nomi 1972.
3. Dahl, K.P. Sjelesorg ved sykesengen, Luther, 1978.
4. Diakonhjemmet, Plan og opptaksvilkår (sykepleierskolen og Diatahs) 1979.
5. Enger, K., Sjelesorg I og II, Luther 1978.
6. Gyldendal/Aschehoug, Leksikon bind 5.
7. Henriksen, Bj.L., Skriftemål, sjelesorg, samtale, Tidskrift for teologi 3/1980.
8. Kvalbein, H., Matteusevangeliet, Skrivestua MF, 1969.
9. Menighetsfakultetet, Studiehåndbok for det teologiske menighetsfakultet, 1979.
10. Myklebust, O., Diakoni i NT, artikkel, 1983.
11. Nilsen, E. Anker, Pastoralrådgivning, Luther 1974.
12. Oleson, E. Diakonien i kirkens historie, Frimods forlag, København 1969.
13. Olsen, P., Fre sjelesorgens verden, Lutherstiftelsen 1940.
14. Olsen, P., Veiledning i sjelesorg for sykepleien, Fabritius 1954.
15. Oftestad, A.B. m.fl. En bok om kirkens diakoni, Luther 1980.
16. Oftestad, A.B. Diakonien fornyelse, stensil jan. 1983.
17. Oftestad, A.B. Kristen i dagens samfunn, Lutherstiftelsen 1971.
18. Ramvi, I. (red.) Håndbok i diakoni, Diakoniråd for den norske kirke, 1972.
19. Storset, T.J., Sjelesorgen i praksis, Gimnes forlag 1947.
20. Sørensen, T.J., Sjelesorg og diakoni (tanker til diskusjon), stensil mars 1983.
21. Aarflot, A., Diakoni og kirke, Luther, 1976.

ADMINISTRASJONSUTDANNING

Diakonhjemmets Teologisk/Administrative høgskole innbyr studenter til halvårig intensiv-utdanning i administrasjon våren 1984.

Det undervises i følgende hovedfag:

- Personalforvaltning og arbeidsledelse
- Organisasjonslære
- Regnskap
- Budsjettering
- Administrativ rasjonalisering (med EDB)

Utdanningen er for diakoner, sykepleiere, sosionomer og annet personell som arbeider i helse- og sosialsektoren og kirke/menighet.

Undervisningen starter 23. januar og avsluttes i midten av juni. Den siste studiemåned er avsatt til fordypningsarbeide. Plan og opplysninger om opptak m.v. fås ved henvendelse til skolens sekretariat.

Ansvarlig for undervisningen er Geir Lahnstein og Kjell-Henrik Henriksen.

Søknadsfrist 25. november 1983.

Diakonhjemmets Teologiske/Administrative høgskole,
Borgen 3c, Oslo 3, tlf. 46 39 52.